

Nataša Bajić-Žarko

ZVANJA I ZANIMANJA U LAZARETU KRAJEM XVI ST. DO TRIDESETIH GODINA XVII ST.

Analizirajući najstarije splitske matične knjige¹⁾ navedenog razdoblja, među ostalim susrećemo se s osobama koje su vršile razne dužnosti u Lazaretu.

O gradnji i značaju splitskog Lazareta pisala su više puta poznata imena naše historiografije, a manje o zvanjima i zanimanjima.

Splitski Lazaret je sagrađen 1592, ali je u više navrata proširivan i pregrađivan. Taj događaj je značio veliki zaokret u ekonomskom razvitku Splita. Tada je i započelo zlatno doba splitske trgovine. Osim svog izuzetnog ekonomskog značaja splitski Lazaret je bio jedna od najljepših i najvećih građevina te vrste u pomorskim gradovima Evrope.²⁾ Izgrađen je s dva osnovna cilja: 1) radi podizanja trgovine i 2) radi raskuživanja robe, čime se sprečavalo širenje zaraze. Trgovci su dolazili iz svih krajeva svijeta. Roba je stizala iz Perzije, Armenije, Sirije, Kaira, Aleksandrije, Angore, Carigrada, Drinopolja, Soluna.³⁾ Zbog toga je Split često bio izložen haranju zaraznih bolesti, a naročito kuge. Ona se u Splitu javila dva puta sredinom XIV st., dva puta u XVI i XVII stoljeću, a tri puta u XVIII st.⁴⁾ U Lazaretu se osim kontroli prometa robe posebna pažnja posvećivala njezinom raskuživanju i zdravstvenom stanju putnika. Naravno da je u tako važnoj aktivnosti institucije kakav je bio Lazaret bilo potrebno mnogo ljudi na raznim dužnostima da bi njegova svrsishodnost bila brza i efikasna. Ponešto je i pisano⁵⁾ o tim službama iz kasnijih razdoblja, međutim za ovo najranije razdoblje Lazareta vrijedno je spomenuti koja su sva zvanja postojala i koji su ljudi bili na tim dužnostima:

Prior⁶⁾

Alberti Ivan, »signor«

Apostolo

Ivan (Zuane), »signor«

Lovre

Nassi Ivan

Vilatelli Marcantoni, »signor«

Raskuživači (sborador)⁷⁾

Anzolo, iz Bergama

Ivan (Zuane), »mistro«folador
iz Brescije

Ziecca Nadalin

Čuvari (gvardian)⁸⁾

Andrija

Bartol, »signor«

Bolotini Andrija

Chisente, »signor«

Delmin Bartolo

Dominik, iz Mletaka

Farodio (?), iz Brescije
 Gerelmini Bartol, »signor«
 Mancini Benedetto, iz Brescije
 Medici Petar, »mistro«
 Modigi Ante, »signor« iz Brescije
 Noris Ante, »signor« iz Bergama
 Toscano Andria, »signor«
 Zappi Jure, iz Mletaka
 Zappi Mijo

Podvornici (fante)

Allegrandi Ventura, »mistro«
 iz Brescije
 Andrija, »signor«
 Antonio, iz Brescije
 Bartol, »mistro« iz Mletaka, podvornik
 za zdravstvo u Lazaretu (fante della
 sanitá in Lazaretto)
 Buccelli Antonio, »signor« iz Brescije,
 podvornik u zgradi (fante in fabrica
 in Lazaretto)

Dominik, »mistro« iz Mletaka, podvornik
 za zdravstvo u Lazaretu fante della
 sanitá in Lazaretto)
 Frano, »mistro«
 Julije, »mistro« iz Mletaka, podvornik za
 zdravstvo (fante della sanitá)
 Pavle, »mistro«
 Saler Petar, »mistro«
 Vaselini Ante, »mistro«
 Venturin Mario, iz Brescije
 Zanchi Franjo
 ... »mistro« ... lifeni⁹⁾
Nosači (fachin)¹⁰⁾
 Biondin Ivan Marin
 Bugnot Cornin (?)
 Dalla Zuccha Lovre
 De Franchi Dominik, iz Brescije
 Mazzamorte Ante
 Rudolfi Petar
 Sunaris Batista iz Brescije
 Venturino Marin

Ovo je mali prilog poznavanju splitskog Lazareta, koji je veoma mnogo značio za Split i njegovu okolicu pritisnutu Turcima, koji su bili u neposrednoj blizini; on je od Splita stvorio središte tranzitne trgovine dajući mu time poseban kolorit i značaj. Na žalost, većim dijelom je stradao u II svjetskom ratu. Fizički je ostao samo prostor na kojem je djelovao Lazaret, ali su zato ostali sačuvani podaci u arhivskim dokumentima o njegovom postojanju.

BILJEŠKE

- 1) Matica krštenih: 21. V 1570 — 2. V 1631. god. sign. HAS MK/1; Matica vjenčanih: 25. IX 1610 — 5. I 1660, god. (obrađena do 1635. god.) sign. HAS MV/20; Matica mrtvih: 31. XII 1617 — 1. IV 1635. god. sign. HAS MM/31.
- 2) D. Kečkemet: Prilozi opisu i povijesti splitskog Lazareta, Pomorski zbornik, knj. 13, Društvo za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije u Rijeci, Rijeka 1975. god., str. 378.
- 3) G. Novak: Split u svjetskom prometu, Split 1925. god., str. 86.
- 4) C. Fisković: Splitski Lazaret i leprozorij, Acta historicae medicinae, phadmaciae, veterinae, Anno III 1-2, Beograd 1963. god., str. 5.
- 5) C. Fisković: Splitski Lazaret, Izdanje Muzeja grada Splita, Četiri priloga historiji grada Splita XVII i XVIII stoljeća, Split 1953.
- 6) Prior je upravljao Lazaretom. Na taj položaj bio je biran od strane splitskog plemstva. Njegov zadatak je bio da bdije nad unutrašnjim redom i zdravstvenim prilikama.
 C. Fisković: Splitski Lazaret, Izdanje Muzeja (isto), str. 15.
- 7) »Sboradori« su bili ljudi koji su dezinficirali robu. G. Novak: Mletačka uputstva i izvještaj, svezak VI, Zgb 1970, str. 167, bilješka 17.
 Raskuživanje i kontamacija trajali su od 21—42 dana. Kako su se širile prostorije Lazareta, tako je broj raskuživača rastao, te ih je 1628. god. bilo 25. C. Fisković (isto), str. 15.
- 8) *Gvardian* je bio čuvar, koji je pazio da se zdravstveni red održava, te je direktno bio odgovoran prioru. U Lazaretu su bila 3 *gardiana*, ali izgleda da su postojali i čuvari, koji su pazili na red i izvan Lazareta. C. Fisković (isto), str. 16.
- 9) Kod ovog upisa slova su sasvim izbljedjela (MR, 1613. god., str. 10).
- 10) U Lazaretu su bila i tri »fachina« koji su se u drugoj polovici XIX stoljeća zvali »bastaši«. Oni su se brinuli i rukovodili robom, koja se raskuživala. Kako je rastao promet povećavao se i njihov broj. C. Fisković: (isto), str. 16.